

AUSPICIIS S. S. TRIADOS⁹.
DISPUTATIO PHYSICA
^{De}
C O E L O
Ejusquè
AFFECTIONIBUS,
Quam

Cum consensu & approbatione amplissimæ Facul-
tatis Philosophicæ in Regia Academia
Christinèâ, quæ Abogiæ est,

Publicæ Disquisitioni Submittit

M. SVENO L. FOLKENIUS
NERICIENSIS.

Respondent

NICOLAO NIC. MARCHELIO,
S. R. M. tū Stipend. Nerichiâ Sveco.

Ad diem Maji 27. horis antemeridianis consuetis
in Auditorio Majori Anno 1645.

Psal. 19.

Cœli enarrant Gloriam Dei, &c opera manuum eius annunciat
firmamentum, &c.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. 1645.

Л
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
ПОДДЕРЖАНИЯ ПОДДЕРЖАНИЯ

С О Л О

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

С О Л О

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ
СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

С О Л О

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

С О Л О

СИСТАМЫ ПОДДЕРЖАНИЯ

DISPUTATIONIS,

THE S: I.

Neminem latere arbitramur, hominem à bestijs multifariam differre, & quidem imprimis sua formā, quæ nobilissima ac præstantissima existit; illa namque est planè immaterialis, quæ non dependet à materia, in esse & operationibus suis, potest enim extra materiam per se subsistere operationesque concinnas edere. Brutorum autem formæ, quæ materiales duntur arctissimam habent dependentiam ad materiam, ut nec esse, nec operari possunt nisi in & cum materia. Alterum evidens discriminem est statura hominis recta à Deo ipsi duplēm procul dubio ob finem data, cuius Primus est, ut homo bac prænominata figura, ad quasvis actiones nobiles ritè obeundas eō aptior reddatur. Secundus, ut faciem suam ad conditorem cœli & terræ, omniumque in illis contentorum vertat & quidem cœlestia ante omnia contempletur, ad quorum contemplationem quemlibet mortaliū non modo hominis notatio Græca omnibus sine dubio literarum cultoribus nota, invitat, sed etiam omnium rerum creator per versus hos considerations dignissimos id ipsum jubet:

Pronaq; cum spectent animalia cætera terram.,
Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

II. Si cœlum spectemus nihil firmius, si ordinem
nihil certius; si pulchritudinem nihil elegantius. O
meus suspice cœli machinam; non hortum amoenum
herbis varijs constitutum: sed regium palatum auro
geminisq; exornatum spectabis. Heu! quam sor-
dent cuncta terrestria cum respicimus celestia. Hæc-
ce aliaq; argumenta altiore mentis bilance ponderan-
tes, non immerito cœli tractationem hisce horis Divinâ
favente gratia sub incudem disputationis revocare
constituimus.

III. Et quamvis corporis cœlestis natura no-
bis abscondita sit teste summo illo Philosopho Aristote-
le, attamen ea est ejus præstantia atq; nobilitas, ut vel
rudis & imperfecta ipsi cognitio expetibilior sit quam
exquisita & perfecta aliarum rerum ignobiliorum, si-
cut idem Philosophus adseruit. De hac igitur niti
debemus ea cognoscere, ijsq; esse contenti, ad que per-
venire humana ratio potest.

IV. Essentiam verò cœli quod spectat compen-
diosè explicat ejus definitio, quæ secundum Philosophos
in dupli est discrimine; Nominis sz. & Rei: Illa
definiti videlicet. 1. Etymologiam seu nominis no-
tationem. 2. Homonymiam seu equivocationem.
3. Synonymiam seu equipollentium terminorum.
col-

collectionem exhibet. Hæc definitionis Genus & differentiam, quibus tanquam partibus bona definitio constare solet, ostendit.

V. (I.) Notatio triplex attendatur, & quidem (1.) Latina, eaq; duplex: Dicitur enim cœlum juxta nonnullos à celando, eo quod omnia celet ac tegat, cum sit terminus extimus omnium corporum inferiorum. Varroni a. & Plinio magis placet derivatio à coelando seu insculpendo, eò quod varijs multisq; stellis cœlatum & ornatum sit. (2.) Græca a græco vocabulo Coilon quidam derivatum volunt, propter concavitatem suam: Unde veteres Latini Coilum scripserunt. (3.) Hebræa, Hebræis dicitur cœlum Schamaiim, quæ vox formam habet dualēm, ob aquas superiores & inferiores: Hinc compositum esse videtur ex Scham illic & maim & equæ scilicet existunt: Nostro idiomate materno dicitur Himmel b. e. heemligh propter multa ibi secreta delitescentia.

VI. (II.) Homonymia. Quæ semper errorum (nisi sublata fuerit) mater salutari solet; tenendum est quod variæ cœli acceptiones tam apud Theologos quam Philosophos extent; Theologicas quod concernit significaciones accipitur cœlum. 1. Pro Cœlitibus, & beatis mentibus Job.15.v.15. Heb.3.v.6. 2. Pro habitaculo angelorum nec non animarum piorum &

opponitur inferno. Luc.16. 3. Pro cœlesti statu & latitia eterna quod cœlum spirituale mysticum & gloriosum appellatur. Matth.18. 4. Pro divina gloria b. e. pro Cœlo majestatico, sic dicitur Pater noster qui es in cœlis, &c. Has aliasq; cœli acceptiones quas sacra pagina continet Theologis perpendendas relinquimus, & ad Philosophicas demonstrandas properamus: Cœlum accipit. 1. Pro aëre quod innuit Psal.8. Ut cum dicuntur volueres, nubes cœli, ros cœli, &c. 2. Pro parte aliqua cœli, vel potius clima te, seu Horizonte sensibili ut in illo Poëta:

Cœlum non animum mutant, qui transmarc currunt.
3. Pro primo mobili seu ultima sphæra. 4. Pro toto expanso à terra usq; ad ultimum cœli, sic Deus dicitur creasse cœlum & terram. 5. Usitatissimè tamen accipitur coeli vox prout hoc loco sumitur, proto to illo expanso in quo moventur sidera ut Gen 15. aspice cœlum & numera stellas si potes & hoc à Philosophis dicitur cœlum stellatum seu sidereum.

VII. (III.) Synonymiam quod concernit. Appellatur cœlum alijs nominibus. 1. Æther origine Graeca aither nonnullis splendorem, alijsq; motum significat. 2. Uranos, quod sursum vel perspicuum denotat. 3. Olympos quasi hololampes à fulgore. Hebrews dicitur Raciah expansum. Gracis stereoma, Latinis firmamentum.

VIII. Breviter ita enodata & explicata definitio
tione coeli nominali, reliquum est, ut ad realem ejus
definitionem accedamus; Et quamvis exacte nobis
cognita non sit, nihilominus tamen ejusmodi tradimus
descriptionem, quæ, quantum fieri potest, naturam coe-
li explicabit.

IX. Cœlum est corpus naturale, simplex, incor-
ruptibile, perspicuum, tenuissimum, sphæricum
& in hoc mundo amplissimum, totum mundum
Elementarem ambiens, commune astrorum cur-
rentium receptaculum..

X. Hæc proposita definitio resolvitur in Genus
& differentiam..

XI. Genus in hac definitione, est corpus natu-
rale simplex: Dicitur cœlum. 1. Corpus, quia con-
stat ex Materia & Forma; & proinde certam habet
quantitatem secundum quam in longum, latum & pro-
fundum est extensum, imo certam habet figuram, quæ
ex dispositione quantitatis resultat de quibus in sequen-
tibus agendum est. 2. Simplex, ita tamen ut omnem
compositionem non respuat, sed saltēm concursum Ele-
mentarem nequaquam agnoscat, cum contrariarum
qualitatum subjectivè sit expers, ideoq; mutari vel pati
nequit, ab ijs corporibus in quæ agit.

XII. Differentia ex causis & præcipue adfe-
ctionibus insignioribus, quæ corpus naturale contra-

hunc & ad certam speciem restringunt, desumitur: causæ cœli primum considerandæ veniunt, que in duplice sunt differentia, utpote. 1. Externæ, efficiens scilicet & Finis. 2. Internæ ut materia & Forma.

XIII. [1.] Efficientem causam quod spectat, dicimus esse Deum omnis boni largitorem munificentissimum, qui cœlum & cetera omnia ex nihilo libera sua voluntate creando produxit, quæ sententia sacrae scripturæ dictis consentanea est Gen. i. v. 1. In principio creavit Deus cœlum & terram. Psal. 148. v. 6. Ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit & creatas sunt. Item Psal. 134. v. 6. Omnia quæcumq; voluit Dominus fecit in cœlo & in terra, in mari & omnibus abyssis, educens nubes ab extremo terræ fulgura in pluviam, qui product ventos de thesauris suis.

XIV. [2.] Aciem mentis in alteram causam externam scilicet ipsum Finem intendemus; Cœlum certum ob finem creatum esse neminem inficias ire existimamus: Quicquid enim habet causam efficientem, finem etiam habeat necesse est, alias frustra ageret causa. Efficiens, juxta tritum illud Physicum: Deus & natura nihil faciunt frustra; Finis duplex statuitur, 1. principalis, nimirum gloria Dei Proverb. 16. v. 6. Universa propter semetipsum operatus est Dominus. 2. Minus Principalis in ipsa definitione innuitur: qui est commune astrorum currentium receptaculum.

XV. Principijs cœli extrinsecis ita expositis
et explicatis, ad intrinseca perpendenda properamus,
ut pote materiam et formam, quæ ipsius rei Essentiam
ingrediuntur atque constituunt.

XVI. Materiam Cœli constituciendi dicimus nul-
lam fuisse juxta verum: Materiam noli querere
nulla fuit. Cœli vero Constituti materia eadem
planè est (quatenus communis materia notatur) cum
illa, quæ est in inferioribus corporibus: Nam 1. In cœ-
lo reperiuntur affectiones, ut pote quantitas, figura et c.
materiam comitantes eamque arguentes, quæ corporibus
sublunaribus etiam conveniunt; proinde principium
illarum quod est materia erit commune. Deinde sa-
ceræ literæ testantur Deum ex una et quidem communi
materia omnia aspectabilia fabricasse. Gen. 1. Ergo
contrarium sine impietate non potest affirmari: Di-
stingvimus tamen hic inter materiam nudatam; et
formâ donatam; materia in se considerata et forma
omni denudata, non est nisi una unitate essentiæ, qua ra-
tione à seipso nunquam distinguitur, nec distingui po-
test, et hoc respectu statuimus materiam corporum cœ-
lestium et inferiorum esse planè ejusdem rationis et
essentiæ; verum materia formis donata aliter se habet,
quo respectu non solum materia corporum cœlestium ab
inferiorum materia distinguitur, sed etiam materiae
corporum sublunarum à se invicem; Quia ubi diffe-

rentes sunt formæ, ibi etiam materia essentialiter differunt necesse est, Forma enim toti composite largitur essentialiam specificam.

XVII. Nonnulli antiquorum Philosophorum putarunt cœlo inesse materiam pure Elementarem mutationi ob noxiam, quorum opinioni minimè consentim⁹, sed cum alijs hac de re recte sentientibus, quintam cœlo assignamus essentialiam diversam ab Elementis: Cœlum enim & Elementa eandem quidem habent materiam generalem, licet non eandem substantiam specialem, ob varietatem formarum; omnia namqu corpora differtunt à se invicem per suas formas; Proinde alia est, natura cœli, alia aëris, alia aquæ &c. Ut Barthol. in sua Physica docet.

XVIII. Quamvis autem materia corporum cœlestium sit ejusdem essentiae cum inferiorum, non tamen erit obnoxia mutationibus, sicut res sublunares: Nam falsa est illa assertio; Quæ communem habent materiam, illa invicem transmutantur, at cœlum & sublunaria invicem non transmutantur. E. Non nostra materia communitas, sed contrarie qualitates sunt causa mutuæ redactionis & tandem corruptionis. Deinde, cœlum licet nō corrumpatur quemadmodum alia corpora sublunaria, non tamen statuenda est diversitas materie ejus & sublunarium, cum cœlo nihil sit contrarium à quo naturaliter corrumpatur. Durabilitatem

verò quod spectat dicimus illam non dependere à nobiliori Materia & Forma, sed arctissima materiæ & formæ coarctatione & unione.

XIX. Ultimò tandem probari potest, molem illum indigestam, Materiam scilicet primam omnium verum esse communem; Cum naturæ universæ harmonia ex materiæ hujus primæ conditione resultare videatur, ut quantumvis contraria & dissidentia in imis rerum speciebus reperiantur; tñ. in ordine quæq; suo arctissimè cohærent, & in primâ causâ tanquam centro concurrentes, justum servitium Deo conditori atq; homini præstent, adeoq; omnia inter se juxta propriū quæq; officium apprimè consentiant ut tradit D. Paulinus in Hist. sua Arct. l.i. c.3.

XX. Alterum Cœli Principium Internum *nobis* est rimandum videlicet Forma, quæ est interna cœli natura, quam operationes arguunt nobilissimæ, & effectus pulcherrimi, de qua quid dicamus non habemus. Scimus formam substantialem intrinsecam informantem cœli esse eamq; nobilissimam, cuius beneficio cœlam est id quod est; Sed qualis illa sit, nullus hominum in hac vita explicavit, nec explicare potest. Quod a. Cœlum habeat formam ita probatur. 1. Omne corp' naturale formam habet, Cœlum est corpus naturale. E. Major patet; quia forma est altera causa interna

*corpus naturalis. Minor clara est. 2. Quicquid
quale est illud formam habet. Cœlum quale est, Ergo
Cœlum formam habet. Propositio liquet, quia ut
quantitas materiam, sic qualitas formam insequitur.
Assumptio probatione non eget. Notandum tñ. ve-
nit quod cœli forma substantialis & informans non sit
animata; quia nullæ in cœlo vitales operationes con-
spiciuntur. Deinde cœlum corpore destituitur or-
ganico ad exercendas vitales operationes.*

*XXI. Affectiones cœli, à quibus differentia pete-
batur sequuntur: Quarum Prima est Quantitas, quæ
immediatè materiam comitatur: Et quamvis maxi-
ma sit (suo n. complexu omnia reliqua inferiora corpo-
ra includit) nō tñ. est infinita, sed finita & determina-
ta. 1. Quia est creatura Dei, cuius idioma essentia-
le est esse finitum, ut lib. 2. Metaph. c. 4.q.8. 2. Nul-
lum corpus infinitum actu in natura datur, quippe
omne corpus superficie & extremitate terminatur. 3.
Quia certam habet figuram, de cuius ratione est esse
finitam. Deniq; 4. quia est pars integratatis mun-
di, qui totus est finitus.*

*XXII. Secunda est Figura; Cœlo figuram ali-
quam competere certo certius nobis persuademus, cum
habeat determinatam quantitatem, cuius perpetuò co-
mes est Figura; Relictis quorundam Philosophorum
opinionibus, hujus figuram Circularem, sphaericam seu
rotun-*

rotundam esse statuimus sequentibus suffulti rationib^z: Quarum Prima. Cœlum n. omnium corporū est capa- cissimum suog^z, circulari ambitu corpora sibi subjecta cō- tinet, unde non imeritò figura ei, circularis, quæ capa- cissima est, competit. 2.da. Animadvertisimus stellas nō modo fixas circa polum perpetua circumgyratione moveri. Et quasi digito nobis monstrare ibi adesse cor- pus globosum, sed etiam errantes sive Planetas, ut So- lem & Lunam nec nō cæteros planetas in cœlo circula- rem confidere motum dum ab oriente moventur in oc- cidentem, & ab occidente in orientem. 3.tia. Hæc præ- nominata figura unioni & conjunctioni quam maxi- mè accommoda. Raptus similium non tantum in Ele- mentari viget orbe sed & in cœlesti, viget a. ita, ut in or- bem se cogant. Aquæ gattulæ in orbem se volvunt ob sui amorem. Ignis in unum se cogit si quid nature inimicum præsentit, multò magis cœlum simplicissi- mum & ad disjunctionem violentam aptissimum, in- tra eosdem se coércebit cancellos. Amor conjungit, odium disjungit. 4.ta. Et firmissima ratio ex Sa- cra scriptura deponitur: Ut Ecclesiast.c.24. Ubi di- vina Sapientia ait gyrum cali percurrit, seu ut in græca verione est rotundari. item Prov.8.v.27. Ubi eadem sententia asserit, se gyro b. e. cœlo rotundo vallasse ab- yssos, seu ut Hebræus textus habet, se descripsisse cir- culum supra faciem abyssi.

XXIII. Tertia Cœli affectio est, Tenuitas,
Subtilitas & puritas. Cœlo n. nihil datur tenuius pu-
rius aut subtilius. Chymici existimant quidem nihil
esse subtilius in mundo, spiritu, quem extrahunt ex me-
tallis & herbis; sed iste spiritus crassum quid est, si
cum cœlo comparetur. Neq; n. ullus tam subtilis spi-
ritus arte destillatoria vel ex metallis vel herbis extra-
bi unquam poterit. qui non sit adhuc corpus mixtum.:
Quod a. mixtum est, id tam subtile & purum esse non
potest, quam id quod simplicissimum est, & omnis mi-
xtionis penitus expers, quale est corpus cœlestis: Præ-
terea hujus theses assertio exinde roboratur, quod cœ-
lum facilem transitum præbeat corporibus permeanti-
bus, ut patet in Stellis, quæ sine impedimento & vio-
lenta collisione per cœli regionem transeunt.

XXIV. Quarta etiam hic emergit affectio scili-
et perspicuitas & invisibilitas, haec se invicem con-
sequuntur. Sumē n. subtile & perspicuum speciem
visibilem emittere nequit, quia aliquid opacitatis &
densitatis in re visibili requiritur ut radiare possit. Si
aer & ignis ob suam subtilitatem videri non possint
enuntiò minus cœlum quod est corpus tenuissimum subti-
llissimum &c. Cujus mentio facta est in antecedenti
thesi. Hinc non licet inferre; quod scriptura sacra
frustra jubeat aspicere & intueri cœlum ut Gen. 15.
v.5. Job. 35. v. 5. Cum aspicere & intueri cœlum

phrasē Hebraica idem sit ac faciem sursum attollere. Et intueri res in cœlo consistentes, cuiusmodi sunt stellæ, nubes, aliaq[ue] meteora in sublimi suspensa.

XXV. Quinta Cœli affectio videlicet Immobilitas succedit, que non sine causa Cœlo tribuitur, præsertim cum corpus ejus sit tenuissimum, ad motum & circumrotationem maxime impeditum. Potius E. dicendum est quod stellæ moveantur in Cœlo, Cœlum autem ipsum sicut immobile; id quod multis in locis sacer codex confirmat utpote Iosua 10,13. Psal. 104, 19. Esa. 38, 8. Quæ omnia ingenitum quendam motum, à Deo sibi in prima Creatione tributum presupponunt.

XXVI. Sexta tandem & ultima Cœli affectio occurrit quæ est Iacorruptibilitas, quam modicatè proponimus. Cœlum enim aliquando cum toto mundo substantialiter & totaliter corruptum iri in extremo die non quidem visua, ut ostendit Theſſis 17. Sed supernaturali & divina infallibiliter evincunt Sacra scriptura dicta. Matth. 24. Luc. 21. Psal. 102, 25. Sic Esa. 65, 17. Ecce enim ego creo Cœlos novos, & terram novam, & non erunt in memoria priora & non ascendent super cor. Et Apoc. 21, 1. Et vidi Cœlum novum & terram novam; primum n. Cœlum & prima terra abiit, & mare jam non est. item Iob. 14. Homo inquit non resurget donec præteriat Cœlum; Ex hisce & alijs parellis locis constat Cœlum esse incorruptibile non simpliciter, sed r. In genere naturæ, quatenus in natura non datur ejus aliquid corrumpens. 2. Comparatè quatenus non tam citè corrumpi potest, propter arctissimam materiam & formæ unionem, quemadmodum reliqua corpora minus arctè cohærentia.

Multò plura de Cœlo dicenda essent, si Astronomorum vestigiis insisteremus animus fuiset, sed habito respectu instituti nostri & ne Astronomica cum Physicis commiscerentur placuit hisce paucis subsistere, nobilissimæq[ue] huius materiæ Colophonem imponere; Quod superest Deo Cœlestium corporum Conditori gloriissimo, huiusq[ue] Dissertationis directori summo, sit laus, honos & gloria in omnem æternitatem.

COROL

R. D. S. 15. 1.
Corollaria

COROLLARIA.

1. An Deus concurrat ad omnes act^o causarum particularium? Aff. D.
2. An Angeli sint simplices, æterni & incorruptibiles? Aff. D.
3. An Anima separata actualiter cognoscatur? A.
4. An causa voluntaria determinata sit ad unumq; oppositorum? Aff. D.
5. An universale quoad suum esse formale & completum in rebus inveniatur antequam mentis operatio accedat? Neg.
6. An Genus quoad suam naturam & essentiam possit salvare & conservari in una specie? A. **D.**

*Eruditione ac Humanitate morumq; Svavitate
ornatissimo Iuveni*

DN. NICOLA^O N. NERIKIO
bonarum artium cultori indefesso, amico suo per-
dicto, De COELO docte disputanti, Te-
trasticho hoc extemporaneo animatus
gratulabatur.

COElestes agitant meritò cœlestia mentes;
Nec majus cœlo quod meditentur habent.

Hinc NICOL Aëtuos conatus approbo. Perge;
Cælica scrutando cælicus hospes eris.

MICHAEL O. WEXIONIUS
P. P.

